

2022-23 ÜRETİM YILI (1 EKİM 2022-30 NİSAN 2023) ARPA, YULAF, ÇAVDAR, TRİTİKALE ÜRETİM REKOLTESİ TAHMİN RAPORU

1 Ekim 2022-30 Nisan 2023 tarihleri arasında ülke geneli 374 mm yağış alınmıştır. Yağışlar, uzun yılların %13 (432 mm) ve geçen üretim yılının %9 (409 mm) altında gerçekleşmiştir. Karadeniz Bölgesi hariç tüm bölgelerde yağışlar uzun yılların altında olmuştur.

Bu üretim yılında Sonbaharda Güneydoğu Anadolu Bölgesi hariç (%12 artış) tüm bölgelerde yağış düşüşü yaşanmıştır. Sonbaharda en belirgin yağış azalması Marmara ve Ege Bölgelerinde olmuştur.

Ülke genelinde son 63 yılın en düşük yağışlı ikinci Kış mevsimi yaşanmıştır. Kışın en fazla yağış azalışı bölgelere göre değişkenlik göstermiş %22 (Karadeniz) ile %55 (İç Anadolu) arasında değişmiştir.

Ülke geneli mart yağışları yükselişe geçmiş, 96 mm yağış kaydedilmiş, uzun yılların üzerinde olmuştur (%56). Mart bu yağış miktarı ile son 27 yılın en yağışlı mart ayı olarak kaydedilmiştir.

Ülke geneli Nisan ayında 87 mm yağış gerçekleşmiş, uzun yıllardan ve geçen üretim sezonundan kayda değer düzeyde yüksek olmuştur (%51 ve 3,5 kat). Yağışlar tüm bölgelerde ülke genelinin üzerindedir.

Marmara Bölgesi; Bu üretim yılında **367 mm** yağış alınmış, uzun yılların **%27 altında** gerçekleşmiştir. Bununla birlikte yağışlar **mart ayında yükselişe (%20 artış)** geçmiş, **Nisan ayında en fazla yağış artışı olan (%82) bölge** olmuştur.

Ege Bölgesi; anılan dönemde **375 mm** yağış düşmüş, **uzun yıllar ortalamasına göre %24 azalma** olmuştur. Bölge Sonbahar ve Kış aylarında düşük yağış almıştır. **Mart ve Nisan aylarında ise düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiştir (sırasıyla %26 ve %37).**

Akdeniz Bölgesi; ilgili dönemde **429 mm** yağış kaydedilmiş, uzun yılların **%24 altında** olduğu hesaplanmıştır. Yağışların Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki düşüklüğüne karşılık, **mart ve nisandaki belirgin yükseliş (sırasıyla; %52 ve %44) dikkat çekmiştir.**

İç Anadolu Bölgesi; üretim yılında **233 mm** yağış almış, uzun yılların **%16 altında** olmuştur. **Kurak geçen Sonbahar ve Kıştan sonra, martta yağışlar yükselmiş (%80), son 63 yılın en yağışlı mart ayı olarak değerlendirilmiştir. Nisanda yağış yükseliş eğilimi devam etmiştir (%32).** Mayıs ayının ilk 10 gününde lokal yağışların devam ettiği gözlemlenmiştir.

Karadeniz Bölgesi; **459 mm** yağış kaydedilmiş, bu yağış **uzun yıllar düzeyinde** bulunmuştur. **Sonbahar ve Kış yağış azalışı en az olan bölgelerden birisi olmuştur. Ayrıca mart ve nisan ayları en fazla yağış artışı (sırasıyla; %66 ve %82) olan bölgeler arasında yer almıştır.**

Doğu Anadolu Bölgesi; bu dönemde **382 mm** yağış gerçekleşmiş, uzun yılların **%5 altında** olduğu belirlenmiştir. Sonbahar yağış azlığının nispi olarak daha düşük olmasına karşılık, Kış yağışlarının en fazla azaldığı bölgeler arasında yer almıştır. Buna karşılık bölge **mart ve nisan aylarında yağışı en fazla artan (sırasıyla %56 ve %57) bölge olmuştur.**

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; bahsi geçen dönemde **435 mm** yağış gerçekleşmiş, uzun yıllar ortalamasına kıyasla **%8 azalış** görülmüştür. Uzun yıllara göre daha yağışlı bir Sonbahar geçiren

Bölge, daha az yağışlı bir kış yaşamıştır. Buna karşılık **mart ayı oldukça fazla yağış alan (%79) bölgede, nisan ayında da yağış artışı (%11)** devam etmiştir.

ARPA

Erkenci bir tür olan Arpa, bu yönü ile kuraklıktan kaçış mekanizmasına sahiptir. Özellikle erken ilkbahardaki yağışlardan buğdaya göre çok daha iyi yararlanmaktadır. Bu sebeple mart ve nisan yağışları arpa için kritik önemde olup, bu aylarda yağışların ülke genelinde yüksek olması arpa rekolte beklentisinin birçok bölgede yüksek olması sonucunu doğurmuştur.

Türkiye arpa ekilişinin yaklaşık yarısını oluşturan **İç Anadolu Bölgesinde** Mart ve Nisan aylarında alınan yüksek yağış ve mayıs ayı başlarında düşen yağışlar, arpa verimi üzerine oldukça olumlu etki yapmıştır. Bölgede mevsimin kalan kısmındaki yağışlar önemli olmakla birlikte, verim düzeyi büyük ölçüde tahminlenebilir düzeydedir. Bu değerlendirmeler ışığında arpa üretiminin uzun yıllara göre **%8 düzeyinde artacağı** değerlendirilmiştir.

Karadeniz Bölgesinde yağış miktar ve dağılımının uygunluğu ve özellikle ilkbahar yağışlarının yüksekliği sebebiyle arpada **%20 civarında üretim artışı** olabileceği beklenilmektedir.

Ege Bölgesinde mart ve nisan aylarında düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiş ve rekolte beklentilerine olumlu yansımış, **uzun yıllar düzeyinde** arpa üretimi beklenilmektedir.

Marmara Bölgesinde mart ve nisandaki yağış artışları ve mayısın ilk 10 gününde yağışlı periyodun devam etmesi ve erkencilik ile toplam yağış eksikliği telafi edilmiş olup, **uzun yıllar düzeyinde** arpa üretimi beklenilmektedir.

Akdeniz Bölgesinde yağışların Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki düşüklüğüne karşılık, mart ve nisandaki belirgin yükseliş olumlu rekolte beklentisini güçlendirmiştir. Şu ana kadarki verilerle **uzun yıllar düzeyinde** arpa üretimi öngörülmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinde Sonbahar yağışları uzun yıllara yakın, Kış yağışları ise oldukça düşük kalmıştır. Bölge mart ve nisan yağışları en fazla artan bölgeler arasında yer almıştır. Sezonun kalan kısmındaki yağışlar önemini korumakla beraber arpa üretiminin **%12 civarında artacağı** tahmin edilmektedir.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde; yağışların dağılımı ve bahar aylarındaki yüksekliği dikkate alındığında, arpada **%7 üretim artışı** öngörülmüştür.

Buğday ve arpa fiyatları arasındaki makasın buğday lehine genişlemesi, arpada ekim alanı artışı oluşturmadığı kanaatini oluşturmuştur. **Arpa ekim alanı 2022-2023 üretim yılında TÜİK'in** geçen yılki verisi düzeyinde **3.1 milyon hektar** olarak öngörülmüştür.

Bu değerlendirmeler ışığında, uzun yıllar ortalaması 8 milyon ton arpa üretimi dikkate alındığında, bu sezonda %7,5 artışla 8,6 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

YULAF

Yulaf serin iklim tahıllarında tanesinde en yüksek yağ oranı ve enerji değeri olan tür olması nedeni ile insan ve hayvan beslenmesinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Ayrıca içerisinde genç organizmaların hızlı büyümesini sağlayan **Avenin** maddesinin olması, onu atçılıkta genç

tayların beslenmesinde, buzağı beslenmesinde önemli hale getirmiştir. Bu olumlu özellikleri son yıllarda gıda sanayi tarafından adeta yeniden keşfedilerek bebek mamalarında, bisküvi ve ekmek yapımında kullanımını giderek artırmaktadır. Nitekim yulafın yaklaşık %51'i hayvan beslenmesinde, %43'ü ise insan gıdası olarak tüketilmektedir.

Yulaf fiyatları makul düzeyde olduğuna göre, yulaf içerikli unlu mamullerin fiyat yüksekliğinin işleme teknolojisinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Şu anda sadece yulaf işleyen tesislerin bulunmaması ve un fabrikalarında zaman alan temizleme ve düzenleme işlemlerinden sonra yulafın un haline getirilmesinin maliyeti yükselttiği değerlendirilmektedir. Benzer durum çavdar için de geçerlidir.

Genetik kaynaklarımızdan faydalanılarak kışlık tiplerinin geliştirilmesi ve özellikle gıda sanayinden artan taleple birlikte ekim alanlarının yükseleceği beklentisini oluşturmaktadır.

Ülkemizde yulaf yıllara göre değişkenlik göstermekle birlikte en fazla İç Anadolu Bölgesinde üretilmekte (%60-65), bunu Marmara Bölgesi (%15-20) takip etmektedir. İç Anadolu Bölgesinde en fazla üretim sırasıyla; Ankara, Sivas ve Konya'da, Marmara Bölgesinde Kocaeli, Çanakkale ve Balıkesir'de gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple üretim tahmini ağırlıklı bu iki bölge dikkate alınarak yapılacaktır.

Yulaf son on yıllık ortalamaya göre 95.000 ha ekilmekte ve **215.000 ton** üretilmektedir. Ekilişlerde bir miktar artış gözlemlendiğinden **2022-2023 üretim sezonunda 98.000 hektar** alanda ekileceği öngörülmüştür.

İç Anadolu Bölgesinde iklim parametreleri kaynaklı değerlendirmeler ışığında yulaf üretiminin **uzun yıllar düzeyinde** olacağı öngörülmektedir.

Marmara Bölgesi mart ve nisandaki yağış artışları ve mayısın ilk 10 gününde yağışlı periyodun devam etmesi ile toplam yağış eksikliği belirli düzeyde telafi edilmiş olup, uzun yıllara göre yulaf rekoltesinde **%5'lik bir azalış** tahmin edilmektedir.

Ülke sathına yayılmış, diğer bölgelerdeki ekim alanlarında ise üretim düzeyinin korunacağı öngörülerek, **2022-2023 yulaf üretiminin uzun yıllara göre aynı düzeyde kalacağı ve 215.000 ton** olarak gerçekleşebileceği değerlendirilmiştir.

ÇAVDAR

Çavdar marjinal koşullarda yetişen tahıl türü olup, Dünya'da tarla bitkileri tarımının yatay ve dikey sınırlarını oluşturmaktadır. Bu sebeple çavdarın toprak ve iklim yönü ile ülkemizin en dezavantajlı yörelerinde tarımı yapılmaktadır. Dünyada daha çok yem hammaddesi olarak kullanılmakla birlikte, değişik alanlarda sanayi ürünü olarak da kullanım alanı bulmaktadır. Son dönemlerde tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de insan sağlığı açısından olumlu birçok özelliğine dikkatlerin yoğunlaştığı çavdar, un ve unlu mamuller sanayinde özellikle ekmek yapımında yoğun kullanım alanı bulmaya başlamıştır. Geliştirilen ve tescil edilen çavdar çeşitleri teknolojik özelliklerindeki sorunları azaltarak, tarımının geleceği hakkında umut vermektedir. Ülkemizde üretilen çavdarın %17'si insan beslenmesinde, %74'ü hayvan beslemesi ve yem sanayiinde kullanılmaktadır.

Ülkemizde çavdar yıllara göre değişkenlik göstermekle birlikte en fazla İç Anadolu Bölgesinde üretilmekte (%70-75), bunu Marmara Bölgesi (%8-10) ve Ege Bölgesi (%6-8) takip etmektedir. Üretim tahmininde ağırlıklı bu üç bölge verileri dikkate alınacaktır.

Çavdar son on yıllık ortalamaya göre 115.000 ha ekilmekte ve **280.000 ton** üretilmektedir. **2022-2023 üretim yılında da 115.000 hektar** civarında çavdar ekimi olabileceği değerlendirilmiştir.

İç Anadolu Bölgesinde şu ana kadarki iklim verilerine göre erkenciliğin de sağladığı avantaj ile uzun yıllara göre çavdarda **%10 civarında üretim artışı** beklenmektedir.

Marmara Bölgesinde iklim verileri ve diğer bilgiler birlikte analiz edildiğinde **uzun yıllar düzeyinde** bir çavdar rekoltesi tahmin edilmektedir.

Ege Bölgesinde Sonbahar ve Kış aylarında düşük yağış almış, mart ve nisan aylarında ise düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiş ve rekolte beklentilerine olumlu yansımış, bölgede **uzun yıllar düzeyinde** bir çavdar rekoltesi beklenilmektedir.

Bölgesel değerlendirmeler ışığında 2022-2023 çavdar üretiminin uzun yıllara göre %7 artışla, 300.000 ton olabileceği değerlendirilmektedir.

TRİTİKALE

Buğday ve çavdarın melezlenmesi ile oluşturulmuş, sentetik bir tahıl türüdür. Çavdarın güçlü adaptasyon özellikleri ile buğdayın verim ve kalite özelliklerinin bir araya getirilme çabalarının ürünüdür. Melezlemedeki buğday anacına göre (ekmeklik, makarnalık buğday) farklı kromozom sayısında tipleri mevcut olup, makarnalık buğdayın anaç olduğunda hekzaploid tritikale, ekmeklik buğday anaç olduğunda oktaploid tritikale tipleri oluşturulmuştur. **Hekzaploid tritikale tipleri daha çok tane amaçlı üretimde kullanılmakta olup, ülkemizde en yaygın ekimi yapılan çeşitler bu gruptandır.**

Ülkemizde tescil edilmiş çok sayıda çeşidi bulunan tritikale, 2004 yılından bu yana tarım istatistiklerinde yer almıştır. Son 10 yılda ekim alanı giderek artarak 35.000 ha'dan, 100.000 ha'a, üretimi ise 118.000 tondan, 320.000 tona yükselmiştir. Bununla birlikte, yüksek adaptasyon kabiliyeti ve geniş kullanım ve ikame ürün kabiliyeti dikkate alındığında, potansiyel üretim düzeyine henüz ulaşamadığı söylenebilir. Son üç yılda ekim alanı sırasıyla 81.000 ha, 84.000 ha ve 100.000 ha olmak üzere giderek artmıştır. Bu yıllarda üretim ise sırasıyla 276.000 ton, 228.000 ton ve 320.000 ton olmuştur (uzun yıllar üretim düzeyi **300.000 ton** olarak kabul edilmiştir). Son yılların verileri doğrultusunda **2022-2023 üretim yılında tritikale ekim alanının 105.000 ha** olduğu değerlendirilmiştir.

Ülkemizde Tritikale üretiminin %90 civarı Karadeniz, Ege, İç Anadolu ve Marmara Bölgelerinde gerçekleştirilmektedir (Ağırlık Karadeniz Bölgesinde olmak üzere). Bu nedenle Tritikalenin üretim rekolte tahmininde ağırlıklı olarak bu bölgelerin iklim ve diğer verilerinden yararlanılacaktır.

Karadeniz Bölgesi bu üretim yılının en yağışlı bölgesi olup, yağış toplam miktarı, mevsimlere ve aylara dağılımının uygunluğu, bahar aylarında yüksek olması nedeni ile tritikale üretiminin uzun yıllara göre **%20 düzeyinde artacağı** öngörülmüştür. **Ege Bölgesinde** mart ve nisan aylarında düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiş olup, **uzun yıllar düzeyinde** tritikale üretimi

değerlendirilmiştir. **İç Anadolu Bölgesinde** mart ve nisan aylarında alınan yüksek yağış ve mayıs ayı başlarında düşen yağışlar sebebiyle tritikale üretiminin uzun yıllara göre **%6 düzeyinde artacağı** beklenilmektedir. **Marmara Bölgesinde** mart ve nisandaki yağış artışları ve mayısın ilk 10 gününde yağışlı periyodun devam etmesi nedeniyle **uzun yıllar düzeyinde** tritikale üretimi tahmin edilmektedir. Diğer bölgelerdeki üretimin de uzun yıllar düzeyinde olacağı varsayılmaktadır.

Tüm bu verilerle birlikte üretim alanındaki %5 artış ta dikkate alınarak (105.000 ha) 2022-2023 tritikale üretim rekoltesinin uzun yıllar düzeyine (300.000 ton) göre %11,6 artarak 335.000 tona ulaşabileceği değerlendirilmiştir.

1. Özet tespit ve değerlendirmeler

- Ülkemiz 2022-2023 üretim yılı 7 aylık gelişme döneminde (1 Ekim-30 Nisan) 374 mm yağış almış, uzun yıllar ortalamasının %13 altında olmuştur. Yağış düşüşü Karadeniz hariç tüm bölgelerde gerçekleşmiştir.
- Sonbaharda Güneydoğu Anadolu hariç tüm bölgelerde yağış düşüşü yaşanmıştır. Kış mevsiminde yağış eksikliği ülke genelinde daha belirgin olarak hissedilmiş, son 63 yılın en düşük yağış alan ikinci Kış mevsimi olmuştur.
- Mart ayında 96 mm yağış kaydedilmiş, uzun yıllar ortalamasının oldukça üzerinde olmuştur (%56). Mart ayı bu yağış ile son 27 yılın en yağışlı mart ayı olarak kayda geçmiştir. Yağış artışı nisan ayında da devam etmiş, tüm bölgeler uzun yıllar ortalamasının üzerinde yağış almıştır.
- **Arpa ekim alanı 2022-2023 üretim yılında TÜİK'in geçen yılki verisi düzeyinde 3.1 milyon ha olarak öngörülmüştür. Uzun yıllar ortalaması 8 milyon ton arpa üretimi dikkate alındığında, bu sezonda %7,5 artışla 8,6 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.**
- **2022-2023 üretim sezonunda 98.000 ha alanda yulaf ekileceği, üretiminin uzun yıllara göre aynı düzeyde kalacağı ve 215.000 ton olarak gerçekleşebileceği değerlendirilmiştir.**
- 2022-2023 üretim yılında **115.000 ha civarında çavdar ekileceği, üretiminin uzun yıllara göre %7 artışla, 300.000 ton olabileceği öngörülmüştür.**
- **Tritikale üretim alanındaki %5 artış ta dikkate alınarak (105.000 ha) 2022-2023 tritikale üretim rekoltesinin uzun yıllar düzeyine (300.000 ton) göre %11,6 artarak 335.000 tona ulaşabileceği değerlendirilmiştir.**
- **Sonuç olarak; 2022-2023 üretim yılında buğday 20,750 milyon ton, arpa 8,6 milyon ton, yulaf 215 bin ton, çavdar 300 bin ton, tritikale 335 bin ton olmak üzere toplam serin iklim tahılları üretim rekoltesinin 30,2 milyon ton civarında olacağı beklenilmektedir. Bu veriler bölgelere göre mayıs yağışları ile değişkenlik gösterebilecek olmakla beraber, bereketli bir yıla işaret etmekte olup, dünya fiyatları ile uyumlu, maliyet artışlarını değerlendiren gerçekçi fiyatların oluşumu ile üreticimizin alın terinin karşılığını almasını dileriz.**

Saygılarımızla..